

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENG E D E L M É V E L.

o k i k i k i k i o

Nro 23.

Költ Bétsben, Böjt-más Havának (Mártziusnak)
 22-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környütlállások.

Az *Alsó-Rajnai* Ts. Kir. Sereg' Vezé-
 révé, és a' Német-Birodalombéli Katona-
 ságoknak is ez idő szerént való Fő-Kör-
 mányozójává rendeltetvén a' Tsász. Kir.
 Felség által *Károly* Fő-Hertzeg, e' folyó
 Hónapnak 17-dik napján esküdt meg ezen
 tiztségére nézve Ő Felsége előtt.

A' Tsászár Magyar Lovas Regimentjé-
 hez válogatott, nyóltzvanhét szép Ifjú deli

A a

Legényekből álló újj Katonákat, százhetvenhárom friss derék paripákkal együtt; nem különben az *Anspach* Vasas Regimentjéhez tartozó harmintzhat embert hetvenkét Remonda-lovakkal együtt fog el indítani holnap után *Béts* alól *Hiedlingen* nevű Helységből Tsászárs Hufzár Fő-Hadnagy *Dobozy* Lajos Úr mint Kormányozók, ki a' Hufzárokkal útját kezdette Magyar-Országról *Gyöngyös* vidékére az *Alsó-Rajnai* nagy Ármádiánkhoz.

Lupoigne Károlyt, ki magát az *Ausztriai-Belgyiombéli* Tsászárs Sereg' Fő-Kormányozójának nevezi; nem különben a' *Villersi* Apáturat *Chantinet* *Brüsszelbe* idézte a' *Frantzia* Katonai Kommisszió: de nem kaphatván maga eleibe Öket, távollétekben is halálra ítélte, 's két akasztó-fákat állíttatván fel a' közönséges piatzra, fel-szegezettette azokra Képeiket, minekutánna el-olvastatta volna szententziájokat: melly szükségtelen tzeremóniára tett költségeket a' *Villersi* Cistercitákkal fizeteti meg, 's egyfersmind frázsáló Katonaságot is rendelt közzéjek, a' melly szemmel tartsa, és fel-jegyezze: kik mennek bé naponként a' Klastromba, és kik jönnek ki abból?

Mannheimből Mártz. 11-dikénn: —
„ *Courtot* *Frantzia* Generálist fogva tartatta a' Direktórium *Haguenau* (*Hagenoia*) *Varosábann* abból a' gyanúságból, mint-

ha ezen Generális lett volna oka, hogy kiüzettek a' Frantziák a' *Moguntzia*-mellyéki fr. sántzokból. Az ügyében fel-állított Katonai Kommissziónak, maga *Pisgrü* volt az Elölülője, a' több Tagjai pedig: Osz-tályok' Generálisai *Richter* és *Ferino*; Brigádiros Generálisok *Beaupuis*, és *Aubergeois*; az Ingenieurök Kormányozója *Legrand*; és a' Pattantyúsok' Feje *Langlois*. Brigádiros Generális *Duverger* referált. Ezen Kommisszió hozzá is fogott Mártz. 2-dikán az eleibe adatott munkálódáshoz.

Moguntziából Mártz. 11-dikénn: — „A' *Frantzia* Katonaság között nagy a' béketelenkedés, mellynek egy fő oka az, hogy egy Legénynek egy napi zsoldja két szól, 's még az is papiros-pénzben, mellynek semmi bétse nintsen. — Tíz, sőt a' mint mondják, tizenötezerre is reá megy a' Katonai Tifztségekből ki-hányattatott Személyeknek számá. A' Hadi Kommisszáriusok 's egyéb efféle Tifztviselők közzül is sokan ki-húllottak hívatallyokból. A' kik huszonöt (más Tudósítások szerént 30) ez-tendőnn alól vagynak: tartoznak Volontér fővel katonáskodni. Az el-botsáttatott Katona-Tifztek ha alkalmasok a' végre; munkát kapnak a' hadi és más Cancelláriákban; ha pedig nem: úgy, előbben zsoldjoknak legharmadrészből élösködni. — A' mostani *Frantzia* Igazgatók ellen kemény hangú zúgolódások és buzdítások

A a a

kerengenek nyomtatott darabokban, a' frantzia Katonák és a' határ-mellyéki Lakosok között. Különös fel-indúlást okozott kiváltképpen egy, melly a' Közönséges-Társaság' nyóltzvanhárom Ofztá-lyainak nevében vólt intézve a' Seregek-hez, és *Strafsburg*tól fogva *Mettz*-ig nagy bőséggel szórattatván el, Mindeneknek kezében forgott. Serkentette ez, a' Kato-naságot, hogy egyesíttse magát a' Né-pel, 's ki-vetkeztetvén a' mostani Kórmá-nyozókat hatalmokból, vessen véget egy olyan veszedelmes hadnak, melly már most minden ok nélkül folytattatik, nem lévén szüksége arra a' *Frantzia* Közönsé-ges-Társaságnak, hogy jövendőbéli bátor-sága végett, kijebb terjessze határait a' had előtt már meg vóltt nyóltzvanhárom Ofztá-lyain kívül. — — Így beszélik eze-ket a' frantzia földről érkező különbkülönb-féle Útazók; és az Általszökök, kiknek száma jót fel ment a' télenn által. “

Helvétziából Mártz. 4-dikénn: —
„ Ezen Közönséges-Társaságnak némelley Kántonai meg-esmérték már jó idővel ez előtt a' *Frantzia* Közönséges-Társaságot: de most, kívánnya a' *Frantzia* Direktó-rium, nállunk lévő *Barthelémy* Ministere által, hogy általlyában minden Kántonok nyilatkoztassák ki; ha meg-esmérik e' a' *Frantzia* Közönséges-Társaságot; avagy nem? “

„ Olly Jelentést is tett *Barthelémy* Minister különösen a' *Basileai* Magistrátusnak, hogy egynehány hetekig minden Levelek, mellyek akár *Helvétziából* küldtetnek által a' frantzia földre, akár a' frantzia földről *Helvétziába*: meg kell nékik *Párisban* fordulni: mivel a' Direktórium akarja tudni bizonyosan a' levelezésnek egész folyamatját, hogy a' szerént regulázhassa ezenn tárgyat, a' mint fogják kívánni a' környülállások. “

A' *Dánus* Királynál, 's egyéb Tagjainál is a' Királyi Famíliának, bé-közöntő audientziája vólt *Mártzius*' 4-dikénn a' Frantzia Követnek *Grouvelle* Polgárnak, ki is e' végett pompás hintóban ment bé az nap, az *Amalienburgi* Királyi palotába. — Ezen Követnek *Koppenhágában* lett el fogadtatása végett, következendő értelmű Jelentést küldött, az oda való Státus-Minister Gróf *Bernstorff* előre a' külföldi Udvaroknál lévő minden *Dánus* Ministerekhez:

„ Minthogy a' Király' tselekedeteinek reguláját nem az indúlatok és a' Másoktól ragadni szokott vélekedések szabják ki: hanem mindenkor a' józanokosság és igazság által nyújtatott indító okok: innen vagy on, hogy meg-határozására szolgál ezen regulának az ollyatén állapot, mellyet igazságossá és el-kerülhetetlenné tészen a' környülállásoknak változása. A' míg Frantzia-Országban tsupánn re volutziónális igaz-

gatás' formája állott fenn: addig el nem fogadhatta Ő Felsege, annak Ministerét: de már nem vala tovább köteles halasztani ezt: minekutána helybe verte magát a' *Frantzia* Konstitúció; és ugyan ezért meg is fog *Grouvelle* Úr rövid időnn közönségesen és szokott tzeremóniák szerént esmértetni *Frantzia* Ministernek. Ez a' lépés egyébaránt semmivel nem több annál, mint magában vagon. Természeti következése ez a' környülállásoknak, és eggyel több bizonyága a' Király' tökéletes neutrálitássának. "

Moldvából írják, hogy a' Török szejknél álló Orosz Katonaság mind untalan szaporodik: a' *Pétersburgi* Tudósítások pedig neveznek is két Ármádiákat, melyek egésszen hadi lábonn állanak; eggyik a' *Dniester* vize' mellyékénn; a' másik pedig *Oczakownál*; amaz, Gróf *Suwarow* Feldmarsallnak; ez pedig, Feldmarsall Gróf *Romanzownak* vezérlése alatt.

A' *Spanyol* Királynak egy új rendelkezése szerént, tartoznak minden *Frantzia* Kiköltözttek, a' szárazon lévő határaitól *Spanyol*-Országának harmintz; a' Kikötőhelyeitől pedig húsz órányi járó-földre távozni.

Nagy - Britanniából. —

Londonból Február. 19-dikénn: —
„ *Pringle* Admirálisunk' Hajósseregehez,

négy líneabéli nagy Katona-hajók és öt Fregátok indultak még az Északi-tengerre; hová az *Orosz* Hajóssereg is ki-szándékozik menni; hogy egyesített erővel támadhassák meg a' *Frigyes-Belgyiomi* (vagy *Batáviai*) Hajóssereget, melly a' mint hallatik kinn vagyon már a' nagy tengeren. “

„ Azon Hajók közzül, mellyek a' *Corki* Kikötőhelyből, tíz ezer fegyveres Emberrel indultak *Amérika* felé, tsak hamar el-indulássok után, kéntelenítették némelleyek egy nagy szélvész miatt vissza térni, és *Plymouthi* Kikötőhelyünkbe állani bé. “

„ A' *Békességkötésnek* sürgetésében minthogy nem érhetette tzellyát *Grey* Úr: ígéretet tett Febr. 16-dikánn az Országgyűlés' Második - Táblájánál, hogy rövid időnn egy más Feltételt fog Annak eleibe terjeszteni, a' mostani hadra tett költségeknek meg-vizsgálatása; és ezen Kérdésre adandó felelet eránt: „ Ha folytathatja e' még *Nagy-Britannia* úgy továbbra is a' hadat; hogy hasonló mértékben el ne gyengíttse magát valamint az ellenség? “

„ A' *gabonabéli szükségnek és drágaságnak* el-hárítására hasznosnak találta *Lechmere* nevű Tagja az Országgyűlés' Második-Táblájának, hogy kisebb szakaszokban osztódjanak ki ezentúl a' földek árendába: mivelhogy a' mostani Nagy-Árendátorok is ki-adogadják ugyan az általok

ki-árendáltatott földeket ismét apróbb Mezei Gazdáknak második árendába: de mint-hogy az efféle kis árendálók, alattok vagynak az Elsőknek: kéntelenek vele, hogy felesleg való gabonájokat által engedjék önnön Felsőbbjeiknek, kiknek e' fzerént hatalmokban vagyon mind addig meg-tartani magoknál a' sok gabonát, míg ők magok nem szabhatják ki annak, tettések fzerént az árrát. Nem lévén elegeendő számmal a' Gyűlés' Tagjai: el-halasztotta *Lechmere* Úr, a' maga javasló Feltételének sürgetését. "

„ *Az Afrikai Szeretsenekkel, mint barmokkal való kereskedést; 's Azoknak rabszolgaságban való tartását,* minekutánna hollzas ideig és sokszor terjesztette volna úgy *Wilberforce* Úr az Ország-gyűlés' Második Táblája' eleibe: mint a' Religióval; az igazgatásbéli böltsességgel; és az emberi természetnek minden jussaival ellenkező dolgot: végtére 1792-dik esztendőben olly Végzést hozott a' Parlamentom, hogy 1796-dik esztendőnek első Januáriussával vége légyen az említett Szeretsenekkel való embertelen bánásnak. — El-érkezék a' meghatározott idő, de még se' tellyesedett az Ország-gyűlési mondott Végzés. Ez eránt igen panaszolkodott *Wilberforce* Úr Febr. 18-dik napján; 's egyfzersmind hathatósann elő-adta, hogy ha most haladék nélkül végre nem hajtó-

dik az 1792-dik esztendőbéli határozás: félő, hogy mind fel ne támadjanak a' Szeretsenek, kik között már is sok ezeret hódítottak az által magok részére a' Frantziák: hogy szabadokká tették őket. Mit fognak ítélni — *így kiáltott fel Wilberforce Úr* — a' később idejű Historikusok, midőn e' mostani időbéli két Nagy Nemzeteket fogják le-írni, a' kik között egyik, melly azzal vádoltatik, hogy rendeletlenséget, 's boldogtalansággal egybe-köttetett zürzavart okozott az Emberek között, szabadságot ajándékoz az Áfrikánusoknak; a' másik ellenben, melly a' Vallásnak; a' jó erkölcsöknek; és az igazságnak fenn-tartatásáért mondja magát hadakozni, meg nem szűnik kegyetlenséget 's igazságtalanságot üzni, nagy számú Embertárssai ellen, tsak azért hogy *Áfrikában* születtek Azok, és más színiük mint Ő. Említette azt is *Wilberforce Úr*, hogy négy esztendő alatt százötvenezer Szeretseneket szállítottak *Afrika'* széleiről, *Amérika*-mellyéki birtokainkba. — — Az Ellenzői között ezen Feltételnek, némelylek úgy ítélték *Dundas Úrral*, hogy szabadságot ajándékozni most a' Szeretseneknek, tsak annyi volna; mint fegyvert adni ellenségeink' kezébe. *Yonge Úr* azt mondotta, hogy Ő, egy útat tett *Amérika*-mellyékére tsupánn azért, hadd láthassa önnön szemeivel a'

Szeretsenek' állapotját: de úgy tapasztalta, hogy azokkal egész szerezettel 's jóssággal bánnak Földes Uraik. *Braham* Úr bizonyította, hogy jobban van dolgok a' Szeretseneknek, mind élelmekre, mind ruházatjokra nézve; mint az *Európai Nép'* allyas részének. — — *Pitt* Minister, maga is egyezettette *Wilberforce* Úr értelmével a' magáét, és erőteleneknek ítélvén minden ellenvetéseket, bátorságos megmaradását jövendőlte *Fox* Úrral együtt az *Amérika-melleyéki Ánglus Birtokoknak* a' Szeretsenek' szabadságából. Vokstra kelvén a' dolog, 67 Ellenkezők találkoztak; de kilentzvenhármann meg-eggyeztek benne, hogy *Wüberforce* Úr, egynehány Tagtárssaival együtt, kiket a' Gyűlés rendelt ki melléje, Végzés-formát (*Billt*) készíthessen, 's vihessen bé a' Gyűlésbe, a' Szeretsenekkel való mostani bánás' módjának örökre való el-törléséről. "

„Az Admirálitás' palotája felett készült Telegráfnak igen jó hasznát lehet már venni arra a' végre, ha valamelly gyanús és Angliából el-illantani akaró Személyek eránt hirtelen kell tudósítani a' Kikötőhelyekbéli Kommendánsokat: mert negyedfél minútum alatt 74 ánglus (16 német) mérttföldnyi útat tesznek az említett Tudósítások.

Frigyes - Belgyiomból. —

Még a' Hajó-készítő helyekbéli 'Mun-

kások; és a' Hajós-legények is el-lakták Mártziusnak első napján a' fel-állított Nemzeti-gyűlés' első Ülésének örömét: mert a' Munkások az nap nem dolgoztak, és még is meg-kapták egész napi béreket; egy egy Hajós-legény pedig, nyert az nap ajándékul: fél butellia bort; negyed-rész font dohányt; és két pipát.

A' Nemzeti-gyűlés' palotájában különös Néző-kamaráik vagynak a' külföldi Ministereknek, és a' Gyűlés' Tagjai' Felelőségeiknek is.

Frízia Frigyes-Tartományak előbbeni 28 Képviselői el-szaladván *Leuwarden*-ből, hogy szükséget ne lássanak számkivettett állapotjokban, el-vitték magokkal a' közönséges kasszát. Köztök vagyon *Joha* nevű Prédikátor is, kiről a' volt elébb a' hír, hogy fel-akasztott a' dühös Nép által. Más halál se' történt.

Frantzia - Országból. —

Az el-fogattatott *Stofflet* hamar által-estek a' Republikánusok, agyon lövetetvénn Azt Febr. 15-dikén *Angers* Városán kívül, életének 44-dik esztendejében. *Stofflet*, Lotharingiának *Luneville* nevű Városából vette származását. Vadászmeiere volt hajdan Gróf *Maulevrier*nek. Halála előtt egy minútummal félre fordult kis szükségét tenni, az után maga bé-kötötte magának a' szemeit, 's úgy várta a' fejé-

be nagy bátorsággal a' golyóbisokat. Utánna két Tisztjei és két Katonái is lövettet-tek agyon. Egyik ezen Tisztjei között *Lichtenstein* (a' *Mannheimi* Frantzia Újság ízerént *Lichtenhein*) Károlynak hívat-
tatott; 's *Vandéi* katonáskodása előtt Tsá-
szári szolgálatban volt.

Nem tsak *Párisban*, hanem másutt is el-törlötte a' Klúbokat a' Direktórium.

Elegyes Tudósítások.

Koppenhágából írják, hogy oda a' múltt esztendő' Octóberének 12-dik nap-
ján érkezett egy kised' ember, ki magát
Amérikai Frantziának mondotta lenni, 's
nem sokára egy *Amérikai* hajónn
Amérika felé vette útját. Az után tudó-
dott ki, hogy ez a' Személy, a' neveze-
tes *Dumouriez* volt, ki minekutánna meg-
értette, hogy a' melly előkelő frantzia
foglyokat által-küldött volt Ő Hertzeg *Co-
burgnak*: vissza-adódnak azok a' Frantzia
Nemzetnek: semmit se' reménylett már
többé azontúl *Európában*, 's meg-határoz-
ta magát, hogy a' Világnak más részében
keressen menedékhelyet. Nem volt véle
Koppenhágában semmi Inas: hanem egy
Asszony személy gyakran járt hozzá, a' ki
el is ment véle *Amérikába*.

*Az Innepeknek szentelését és a' Gyer-
mekeknek keresztyéni oktattatását illető
hajdani rendelkezéseket meg-újította a' Neá-*

polisi Király, és parantsollya: 1.) Hogy Vasárnap, és a' parantsoltt Innepnapokonn meg kell szünni a' munkálódástól; 's zárva kell tartani minden bóltokat az ollyanokon kívül, mellyekben eleségek árúltatnak, és a' zártt bóltokban, belől se' szabad dolgozni 's vásárt üzni. 2.) A' mondott napokon se' kötelenn-ugrálók, se' más fel 's alá járkáló mesterséges játékosok délelőtt meg ne próbállyák magokat jelengetni. Böjt' idejénn nem mutathatják próbáikat közönségesen a' Kötelenn-ugrálók, 's a' más efféle Játékosok (Gaucklerek). 3.) *Neápolis* Városában az Úttza-Kapitányok; az Ország' egyéb részeiben pedig a' Syndikusok és a' Helységeknek arra a' végre való Kiválasztottjaik, kötelesek gondot tartani reá, hogy a' Gyermekék eljárják a' Keresztyén-vallásbéli tanításokat. 4.) A' Házasságra meg-kívántató, és valamelly tudománynak vagy mesterségnek tanulásáról szólló Bizonyoság-leveleket, tsupánn az ollyatén Személyeknek lehet adni, kik, a' Papjoktól vett próba-írással bé-bizonyíthatják, hogy jó erköltsűek, 's el-jártak a' Keresztyéni-tanításokra. 5.) Nem kell meg-engedni senkinek, hogy Öskolát nyisson, hanemha meg-mutathatja, hogy jól érti és hiszi a' Keresztyén Vallást. 6.) Bizonyos Templomokban közönségesen kell letzkéket tartani a' Keresztyén Vallás' tudományából. 7.) Ha ezen Ren-

delések nem tellyesítődnek: tartoznak a' Püspökök azonnal híradást tenni felöle. g.) Az Ekklésia eránt tartozott tiszteletet Ö Felsége' nevével is szívekre kell kötni Mindeneknek.

Varsóból Mártz. 5-dikénn: — „Az ide való Magistrátus, kevés idő alatt több rendbéli Infántziákat küldött a' *Prussziai* Királyhoz, mellyek közzül egybenn arra kérte Ö Felségét, hogy a' német nyelv helyett, a' Lengyel nyelv' folyamatját méltóztassék meg-engedni minden Törvény-fzékeknél a' Lakosokra nézve.“

Az Ifjabb *Orosz* Nagy-Hertzeg *Constantin Pawlowitsch*, Február. 14-dikénn adattatott öllze pompásann a' maga el-jegyzett Mátkájával született *Sachsen-Cóburgi* Hertzeg-allzonnyal, ki már most Nagy-Hertzegné titulussal 's ranggal bír, és az előtt való nap, *Anna Feodorowna* nevet is nyert, minekutánna a' Görög Ekklésia sorsosának vallotta magát.

Bét s.

Itt most nagyonn uralkodik az úgy nevezett *Febris nervosa stupida* (az Embernek testét lelkét hirtelen el-bágyasztó hideglelés). El kanta azt a' nagy Ispotály' mostani Direktorának *Frank* Udvari Tanácsos Úrnak nagy remenységű Fia is, egy Beteg körül való forgolódása közben, és tsupánn két heti fekvése után meg-hala,

midőn már Orvos-Doktorságának két; de életének még csak huszonkét esztendeit töltötte.

Grassalkovits Antal! Ő Hertzegsége nyomtatásban tétette közönségesse, hogy önként vállaltotta Kurátorának Gróf *Eszterházy* Ferentz Ő Nagyságát mind addig míg az adósságok le nem fizetődnek; s egyfzersmind elégtelennek nyilatkoztatta ki magát akkoráig, a' Kurátora' híre nélkül való újj adósságoknak tsinálására.

* * * * *

Bús Versek, mellyekben egy érzékeny Frantzia Anya öntötte ki megsebhedt szívének érzéseit, midőn kedves Fiának a' hadban lett el-esését megértette. Egy Magyar Huszár-Tisztünk nyerte ezeknek Originállját a' múltt esztendő' Octóberének vége felé valamelly fogoly Frantzia Tisztől; és meg próbálta, a' mint maga fejezi ki magát, Magyar ráhára erőltetni.

- 1.) Szívemet szorító fájdalmaim
Erőmet fellyül haladják,
Magokat enyhíttetni kényyaim
Könyveim miatt nem hagyják,
Nyögök mind untalan
De csak mind haszontalan.
- 2.) A' vólt eddig minden ditsőségem
Hogy boldog Anya lehettem,
Jó híjamban vólt gyönyörűségem
E' kintsem már el-vesztettem.

- Hafzontalan várom
 Hogy megjöjjön e' károm.
- 3.) Áldozatul esett a' Hazáának
 Az ő vitézi halála,
 De nékem Édes Anyának
 E' ditsósség örökös gyafzomra vála,
 A' természet bennem
 Nyög, jaj hová kell lennem
- 4.) A' fúvó izéltől is hogy féltettem
 Mint leg kedvesebb kinusemet,
 Imé most elébe nem vethettem
 A' gyilkos kardnak mejjemet,
 Oh nem repülhettem
 Életét nem menthettem.
- 5.) Nagy Lelek! te voltál reménysége
 Téged szerető szívemnek,
 Veled el tűnt minden ékessége
 Egéssz világi éltemnek,
 Nállad nélkül félek,
 Hogy még tovább is élek.
- 6.) Oh ha a' vérontások végével
 Győzve meg-tért magzatomat,
 Őlelhettem volna mély békével,
 Vártam volna halalamat,
 Az Úr nem engedte,
 Áldott légyen érette
- 7.) Nagyokat ígérő reménységim
 Ha tehát mind el múltatok,
 Oh keseredett érzékenysim,
 Már örömet ne várjatok,
 Ezen túl életem
 Mert sírva töltögetem.
- 8.) Nyúgodjál már az Úrban békével,
 Te pedig édes árnyéka,
 Könyveim hullását vedd kedvesenn,
 Míg a' sír' nyugvó hajléka
 Vigasztalom nem lesz,
 'S az Úr fiamhoz nem vesz.

